Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту
Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Декан географічного факультету
(доц. Мирослав ЗАЯЧУК)
"1" вересня 2021 року

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ БАКАЛАВРСЬКИХ РОБОТ

Ступінь вищої освіти **Перший бакалаврський**

Галузь знань **01 «Освіта / Педагогіка»**

Спеціальність **«014.07 Середня освіта (Географія)»**

Освітньо-професійна програма **«Географія»**

Чернівці – 2021

Методичні рекомендації з виконання та оформлення кваліфікаційних бакалаврських робіт укладено відповідно до Освітньо-професійної програми «Географія»: 014.07 Середня освіта (Географія), галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 6 від «31» травня 2021 року).

Укладач: Ємчук Тетяна Володимирівна к.геогр.н., асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ
Кафедрами
економічної географії та екологічного менеджменту,
фізичної географії, геоморфології та палеогеографії,

Протокол № 1 від "30" серпня 2021 року

Завідувачі кафедр _____ (В.Я. Вацеба)
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ (Б.Т. Рідуш)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною радою факультету

Протокол № 2 від "1" вересня 2021 року

Голова методичної ради факультету _____ (М.Д. Пасічник)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ
2. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ
3. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ
4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ
5. ПРАВИЛА ПІДГОТОВКИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Завершальним етапом навчального процесу за першим рівнем вищої освіти (бакалавр) за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія) є написання і захист кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Підготовка бакалаврів зорієнтована на науково-дослідну та науково-педагогічну діяльність. Однією із суттєвих умов і показників готовності до педагогічної та наукової діяльності є кваліфікаційна бакалаврська робота.

Підготовка кваліфікаційної бакалаврської роботи є обов’язковим компонентом, передбаченим навчальним планом, передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових і професійних завдань; розвиток навичок самостійної роботи і оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов’язаних з темою роботи..

Рівень підготовки студента зі спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) повинен визначатися дослідницькою роботою за вибраною тематикою. Кваліфікаційна бакалаврська робота визначає рівень загальнонаукової підготовки, глибокі знання суспільно географічного спрямування, уміння використовувати одержані теоретичні знання та практичні навички в дослідницькій роботі за вибраним фахом. У роботі обов'язково повинна бути наявність самостійного творчого пошуку, елементів новизни. Кваліфікаційна бакалаврська робота є науковим дослідженням, яке виконується під керівництвом наукового керівника.

Основні вимоги до кваліфікаційної бакалаврської роботи: цільова направленість; чіткість побудови; логічна послідовність викладу матеріалу; глибина досліджування і повнота висвітлення питань; достовірність аргументацій; стисліть і точність формулювань; конкретність викладу результатів роботи; доведеність висновків та обґрунтованість рекомендацій; грамотне оформлення.

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконуються на основі вивчення нормативної, методичної, спеціальної наукової літератури вітчизняного і

зарубіжного видання за темою дослідження, а також звітних матеріалів підприємств, статистичних досліджень, власних розробок.

Написання та захист кваліфікаційної бакалаврської роботи передбачає набуття таких **загальних компетентностей**, як:

ЗК 04. Здатність до прийняття обгрунтованих рішень та відповідального ставлення до обов'язків.

ЗК 05. Здатність до генерування нових ідей (креативності), виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

ЗК 06. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 07. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово, включно із здатністю спілкуватися у сфері професійної діяльності.

ЗК 08. Здатність спілкуватися іноземною мовою, використовувати у професійній діяльності

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, зокрема, в процесі виявлення та оцінки педагогічних проблем, прийняття рішень щодо їх усунення.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, володіння навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, провадження інноваційної діяльності, здатність генерувати нові ідеї, творчо підходити до розв'язання проблем.

Написання та захист кваліфікаційної бакалаврської роботи передбачає набуття таких **фахових компетентностей**, як:

ФК 02. Здатність здійснювати професійну діяльність із дотриманням вимог чинного законодавства та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.

ФК 03. Здатність добирати та використовувати сучасні й ефективні методики та технології навчання.

ФК 06. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

ФК 07. Здатність упроваджувати сучасні фахові навчальні технології, інноваційні підходи, передовий педагогічний досвід.

ФК 09. Здатність навчити аналізувати географічні об'єкти й процеси як антропогенного, так і природного походження, з погляду фундаментальних принципів і знань природничих наук.

ФК 12. Здатність навчити застосовувати географічні знання при вивченні світу, регіону, країни, своєї місцевої, володіння інструментарієм краєзнавчих досліджень.

Захист бакалаврської роботи передбачає перевірку таких **програмних результатів навчання**:

ПРН 03. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні.

ПРН 04. Використовувати усно і письмово грамотну державну та іноземну мови у професійній діяльності.

ПРН 05. Знання основних принципів і положень географічної науки та їх використання у професійній педагогічній діяльності. ПРН 06. Здатність зрозуміло доносити висновки, знання та їх обґрунтування до слухачів користуючись основними поняттями та термінами професійно-орієнтованих дисциплін. ПРН 07. Обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПРН 11. Здатність демонструвати знання основ професійноорієнтованих дисциплін у професійній діяльності.

ПРН 12. Здатність застосувати знання основних правил організації польових та камеральних досліджень у педагогічній діяльності та позакласній і позашкільній роботі.

ПРН 13. Здатність самостійно створювати наочні матеріали з використанням ПК, картографічні матеріали з метою оцінки, моделювання та прогнозування у шкільній географічній освіті.

ПРН 14. Вміти застосовувати професійно природничо-наукові знання і практичні уміння й навички дисциплін фізико та суспільно-географічно циклу у педагогічній діяльності.

ПРН 15. Здатність до творчого пошуку, компетентного розкриття сутності нових тенденцій розвитку світового господарства, розв'язання суспільно-географічних проблем.

Дані методичні рекомендації мають на меті надання допомоги студентам у виконанні кваліфікаційної роботи.

2. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Структура кваліфікаційної бакалаврської роботи має стандартизований характер. Текст роботи має бути поділений на основні складові частини, які повинні бути графічно відділені одна від одної, мати заголовки, нумерацію тощо.

Кваліфікаційної бакалаврської роботи обов'язково повинна містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- розділи;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Титульний аркуш кваліфікаційної бакалаврської роботи має стандартний вигляд і представлений у додатку А.

Зміст подають на початку роботи з назвами та номерами початкових сторінок структурних частин роботи: вступу, розділів, підрозділів, пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У **вступі** обґрунтовується вибір теми дослідження, визначається її актуальність, формулюються проблема, мета, завдання, які будуть вирішені для розкриття теми; визначається об'єкт та предмет дослідження; методи, які використовувалися в процесі проведення дослідження та написання роботи; використані джерела інформації в загальному вигляді; структура роботи. Обсяг вступу до 3сторінок.

Актуальність – обов'язкова вимога до будь-якого дослідження. Коротко характеризується сучасний стан проблеми, її значення для науки і практики, розкривається теоретична, практична актуальність теми.

Мета роботи тісно переплітається з її назвою і повинна чітко вказувати, що саме розв’язується в роботі. Не слід формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Завдання, як правило, відповідають основним розділам (іноді ще й підрозділам) роботи. Їх формулюють у вигляді чітких коротких тез, наприклад: вивчити..., описати..., охарактеризувати…, встановити..., виявити..., сформулювати... тощо.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, які породжують проблемну ситуацію і є основою для вивчення. Об'єкт та предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка і є предметом дослідження. Саме на нього націлена увага автора. Предмет дослідження визначає тему наукової роботи, яка зазначається як назва роботи.

Обов'язковим елементом кваліфікаційної бакалаврської роботи є *методи дослідження*, які і служать інструментом у зборі фактичного матеріалу, а потім його аналізу. Наводяться застосовані в ході дослідження філософські, загальнонаукові і спеціально наукові методи збору та аналізу даних.

Основна частина кваліфікаційної бакалаврської роботи містить у собі виклад змісту роботи, обговорення наукової проблеми. Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Зміст основних розділів повинен чітко відповідати темі і назві роботи, повністю її розкривати. Заголовки розділів та підрозділів мають точно віддзеркалювати зміст тексту, який до них відноситься. Не слід включати в заголовок слова, які є термінами вузькоспеціального характеру, скорочені слова та абревіатури, формули тощо. В основній частині виділяють, як правило, три – чотири розділи.

Перший розділ має загальнотеоретичний і методичний характер, є теоретичною основою подальших розробок теми. Він має бути присвячений: 1) формулюванню та ідентифікації основних категорій і термінів, до яких звертаються у роботі; 2) поглибленому аналізу наукової літератури за предметом дослідження; 3) розгляду та оцінці різних підходів до розв'язання науково-практичного завдання; 4) обґрунтуванню власних точок зору на предмет дослідження, на науково-практичне завдання, яке розв'язується.

Викладаючи питання теорії, слід пам'ятати, що ця частина роботи не самоціль, а засіб для створення теоретичної бази для розгляду цільових питань досліджуваної проблеми. Оскільки проникнення в сутність явища і процесу, що вивчається, можливе тільки за умови використання системного підходу, то в першому розділі доцільно відвести окреме місце історії розвитку предмета дослідження. Висновки, одержані за наслідками першого розділу, повинні підтверджувати актуальність і значущість роботи, сформульована у вступі.

Другий розділ створює основу специфічного географічного дослідження, оскільки присвячений аналізу фактичного стану досліджуваного процесу чи об'єкта і його зв'язків.

Третій та четвертий розділи є аналітичними з елементами синтезу. У них, як правило, відображена основна частина об'єму наукового дослідження. На конкретному матеріалі реалізуються теоретико-методологічна і методична спрямованість роботи, розкриваються основні аспекти функціонування об'єкта на конкретній території. Дається глибокий аналіз проблеми, яка вивчається з використанням різних методів дослідження. При цьому не слід обмежуватися

лише констатацією зібраних фактів, а потрібно виявити тенденції, недоліки, протиріччя в досліджуваних процесах, об'єктах та явищах, намітити шляхи можливого вирішення проблеми. Викладається інтегрована взаємодія всіх окремих структур. Дослідник має запропонувати свої розробки, пропозиції, які повинні мати конкретний характер, бути доведеними до стадії розробок, мати практичну спрямованість. Наприкінці кожного розділу коротко (1-2 абзаци) формулюють висновки з лаконічним викладом наведених у розділі результатів.

У **висновках** логічно і послідовно викладаються теоретичні і практичні результати, пропозиції, до яких дійшов автор у процесі дослідження та написання роботи. При написанні висновків рекомендується дотримуватися послідовності виконаного дослідження. Вони повинні бути короткими, чіткими, давати повне уявлення про зміст, значення, обґрунтованість і ефективність розробок. Висновки повинні відповідати завданням дослідження. З висновків має бути зрозуміло, наскільки чітко і повно розкрита тема дослідження, реалізовані мета і завдання роботи. При формулюванні висновків недоцільно наводити ті положення, які не випливають з мети роботи. Висновки про результати роботи не можна подавати декларативно («досліджено», «проаналізовано», «вивчено» тощо). Висновки – це не механічна сума того, що зроблено, а перелік у вигляді коротких тез основних нових, уточнених даних, висновків. Тут зазначається головний сенс роботи, які результати мають бути додатково досліджені, які проблеми випливають звідси тощо. Тобто висновки – це не перелік одержаних результатів, а їх синтез і аналіз. Кількість висновків зазвичай відповідає кількості завдань. Обсяг висновків – 1-2 сторінки.

До **додатків** за необхідності доцільно включати допоміжні і другорядні матеріали:

- матеріали спостережень;

- таблиці допоміжних цифрових даних;

- ілюстрації допоміжного характеру;

- інструкції та методичні вказівки;

- опис алгоритмів і програм вирішення задач; - додаткові математичні розрахунки;

- приклади анкет, опитувальників для соціологічних досліджень, тестів тощо.

3. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Процес виконання самостійної наукової роботи студента складається з кількох організаційно автономних, але взаємопов'язаних етапів.

Підготвочий етап включає вибір та затвердження теми бакалаврської роботи. Складання попереднього плану, програми дослідження, графіка виконання роботи, затвердження завдання на бакалаврську роботу

Основний етап включає: підбір інформаційних джерел за темою дослідження (навчальна, наукова і довідкова література, періодика, ресурси Internet); вивчення відібраних інформаційних джерел; написання тексту, виконання розрахунків, графічних побудов; технічне оформлення роботи.

Заключний етап включає: перевірка готової кваліфікаційної роботи та захист кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Студенту надається право обирати тему кваліфікаційної роботи, визначену випусковими кафедрами, або запропонувати свою з обґрунтуванням доцільності її розробки. Керівниками кваліфікаційних робіт призначаються науково-педагогічні працівники навчального закладу, які мають науковий ступінь та/або вчене звання. Затвердження назв тем і керівників кваліфікаційних робіт (за потреби – і мови виконання та/або захисту роботи) здійснюється вченою радою структурного підрозділу не пізніше ніж перед початком останнього семестру.

Тематика кваліфікаційних робіт, критерії їх оцінювання розробляються і затверджуються випусковою кафедрою.

Розподіл обраних студентами тем кваліфікаційних робіт затверджується випусковими кафедрами.

Готові студентські наукові роботи, обов’язково проходять перевірку на плагіат для виявлення збігів, ідентичності та схожості з уже виданими працями. Для курсових робіт текст вважається оригінальним та не потребує жодних дій щодо запобігання неправомірним запозиченням із 80% оригінальності.

Від 55 до 80% є задовільним показником оригінальності тексту. При цьому наявні окремі ознаки академічного плагіату, тому варто пересвідчитися чи розставлені у тексті посилання на першоджерела. Питання про направлення роботи на доопрацювання вирішується на засіданні кафедри.

Низький рівень оригінальності тексту (від 35 до 55%) мають ті праці, де наявні ознаки плагіату, але за умови доопрацювання з обов'язковою наступною перевіркою курсова робота може бути допущена до захисту. При наявності істотних ознак плагіату матеріал до розгляду не приймається коли показник оригінальності тексту складає менше 35%. Такий рівень оригінальності твору є неприйнятний.

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги. Роботу друкують за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210×297мм), через 1,5 міжрядкових інтервали, шрифтом Times New Roman. Розмір шрифту – 14 (до 30 рядків на сторінку).

Обсяг роботи повинен складати 50-60 сторінок. Додатки у цю кількість не входять.

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм.

Роздруковані програмні документи повинні відповідати форматові А4 (мають бути розрізаними) і розміщені, як правило, в додатках.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту (посередині рядка). Перелік структурних підрозділів роботи у змісті друкують великими літерами.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів, підпунктів друкують маленькими літерами (окрім першої

великої) з абзацного відступу, в розрядці, в підбір до тексту. У кінці заголовка пункту та підпункту ставиться крапка.

Кожну структурну частину роботи потрібно розпочинати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, вступу, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул, висновків, списку використаних джерел подають арабськими цифрами без знака «№».

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. Однак, на титульному аркуші номер сторінки не ставлять. На наступних сторінках (починаючи зі змісту) номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Додатки не включають до загальної нумерації сторінок роботи, тому номери сторінок у додатках не ставлять.

У «ЗМІСТІ» подають перелік умовних скорочень, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Напроти переліку цих структурних частин роботи проставляють номери сторінок, з яких вони розпочинаються.

Номер розділу (арабськими цифрами) ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера ставлять крапку, потім після пропуску друкують заголовок розділу великими літерами.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім, у тому ж рядку, – заголовок підрозділу малими літерами.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім, у тому ж рядку, – заголовок пункту або може його не мати.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту, за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, діаграми, карти) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблиці та ілюстрації, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях, після згадування у тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.», нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими і після якого ставиться крапка.

Наприклад: «Рис. 1.2.» (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розмішують під ілюстрацією з абзацного відступу. За необхідності, ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст). Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним 14 заголовком таблиці розміщують напис: «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Під час переносу частини таблиці на інший аркуш (сторінку), слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа, над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова: «Продовження табл.», і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

Формули в роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в

ньому, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша, на рівні відповідної формули, у круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Ілюстрації. Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення. Ілюстрації повинні бути виконані чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері. У роботі необхідно застосовувати лише штрихові ілюстрації та оригінали фотознімків, які розміром, меншим за формат А4, повинні бути наклеєні на стандартні аркуші білого паперу цього формату.

Таблиці. Цифровий матеріал доцільно оформляти у вигляді таблиць. Кожна з яких повинна мати назву, яку розміщують над таблицею та друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» розпочинають з великої літери. Назву не підкреслюють і не виділяють шрифтом.

Таблицю розмішують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи, або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Формули. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів потрібно подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони викладені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта потрібно подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Посилання. При написанні бакалаврської роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали, окремі результати з яких наводяться в роботі. Такі посилання дозволяють проконтролювати достовірність відомостей, що наведені. Посилатися доцільно на останні видання публікацій. В посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, на які подано посилання в бакалаврській роботі. Посилання в тексті роботи на джерела необхідно зазначити порядковим номером за «Списком використаних джерел», виділеним разом із вказаними сторінками (або іншою формою визначення даного факту у джерелі) двома квадратними дужками, наприклад [17, с.43]. Посилання на використане джерело у роботі може бути прямим або непрямим. При прямому

посиланні подають частину авторського тексту в оригіналі з посиланням на автора, виділяючи текст лапками. При непрямому посиланні слухачі подають у роботі частину авторського тексту у власній інтерпретації, але теж з посиланням на джерело. При посиланні на мережеві видання спочатку зазначається назва джерела за описаними вище правилами, а потім вказується лінк.

Список використаних джерел є частиною наукової роботи.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Найбільш поширеним є складання списку використаних джерел у алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Усі літературні джерела подаються тією мовою, якою вони написані. Спочатку перераховуються джерела українською та російською мовами, потім – джерела іноземними мовами. Оформлення списку робиться у відповідності до правил бібліографічного опису друкованих видань. Список використаних джерел оформлюється згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний додаток необхідно розпочинати з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами, з першої – великої, симетрично відносно тексту сторінки. У правому верхньому куті, над заголовком, малими літерами, з першої – великої, друкується слово «Додаток» і велика літера української абетки, що позначає його номер, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ь. Наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» і т. Д.

Якщо в роботі є лише один додаток, то він позначається як «Додаток».

5. ПРАВИЛА ПІДГОТОВКИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Доповідь студента під час захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи супроводжується презентацією, яка відображає основні результати роботи.

Презентацію створюють у програмі Microsoft Power Point. Рекомендується використовувати темні літери на світлому фоні, або навпаки, світлі літери на темному фоні.

Обов'язково необхідно нумерувати слайди.

Структура презентації має такий вигляд:

- назва бакалаврської роботи, прізвище та ініціали студента, прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання та посада керівника;
- мета та завдання роботи;
- об'єкт та предмет дослідження;
- методи дослідження;
- основні результати роботи (за розділами);
- висновки.

Під час складання презентації слід ретельно підібрати інформацію, яка відображає результати проведеного дослідження. Не слід на слайдах розміщувати зайвий текст, що має другорядне значення. Краще показувати графічні ілюстрації, супроводжуючи їх словесними поясненнями.

Презентація повинна добре читатися, шрифт на слайдах має бути розміром 28 – 36. За бажанням студента можна додавати ефекти анімації.

Рекомендується 15 – 17 слайдів у презентації.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Обговорення результатів захисту здійснюється колегіально. Після проведення публічного захисту викладачі колективно обговорюють результати та спільно приймають рішення про оцінку роботи шляхом пересічного значення оцінок.

Максимальна оцінка за захист бакалаврської роботи може рівнятися 100 балам. Вона складається з рівноцінних між собою наступних елементів:

а) оцінки самого тексту бакалаврської роботи, який повинен мати усі атрибутивні складові - продуману структуру, висновки до розділів та підрозділів у випадку наявності останніх, загальні висновки, відповідний бібліографічний апарат (посторінкові посилання та належно оформлений

список літератури), бути викладеною грамотною літературною українською мовою, повністю розкривати заявлену у назві тему роботи;

б) оцінки володіння здобувачем категорійно-понятійним апаратом своєї роботи;

в) оцінки міри володіння здобувачем усім змістом відповідної кваліфікаційної роботи;

г) оцінки розуміння студентом поставлених йому запитань по бакалаврській роботі та аргументованості відповідей здобувача на поставлені запитання, етикет та культура спілкування. Кожен елемент оцінюється рівною кількістю балів.

Оцінювання результатів захисту випускних кваліфікаційних робіт здійснюється за попередньо прийнятими критеріями оцінювання у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань (за національною (4-бальною) шкалою, 100-бальною університетською та шкалою ECTS).

Таблиця відповідності результатів захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	**Оцінка в ECTS**	**Критерії оцінювання**	**Рівень компетентності**	**Оцінка за національною шкалою**

90-100	A	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При її захисті студент показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.	Високий (творчий)	відмінно
85-89	B	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При її захисті студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, без особливих труднощів відповідає на поставлені запитання. У тексті роботи є лише незначні погрішності.	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
75-84	C	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновкамиПри захисті роботи студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді використовує презентацію, відповідає на поставлені запитання. У структурі, мові і стилі роботи є лише незначні погрішності		
70-74	D	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. До захисту підготовлена презентація доповіді, але наочна інформація не завжди коментується. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не завжди дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання. Студент відтворює значну частину	Середній (репродуктивний)	задовільно

		теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих		
60-69	E	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. До захисту підготовлена презентація доповіді, але наочна інформація не коментується. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		
35-59	FX	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до кваліфікаційних робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер. До захисту не підготовлена презентація доповіді. При захисті кваліфікаційної роботи студент відповіді припускає грубі помилки.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1-34	F	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до кваліфікаційних робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер. До захисту не підготовлена презентація доповіді. При захисті кваліфікаційної роботи студент не може відповісти на жодне поставлене запитання по її темі, студент не знає теорії.		

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення звороту титульної сторінки

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

(вказати кафедру)

НАЗВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Виконав(ла):
Студент(ка) IV курсу, _____ групи
Спеціальності 014.07 “Середня освіта(Географія)”
ПІП
Науковий керівник:
Наук.ступінь, вч.звання, ПІП

Чернівці - рік